

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de attributis, de visione Beatifica, de scientia Dei, ac
de ejus voluntate, & Providentia

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

§. II. Vera sententia, duplici conclusione statuitur,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77232)

Hurtado, novus hujus temporis Nominalis, A
disp. 4. metaph. sect. 4.

Secunda sententia existimat, divina attributa
ita posse præscindi ab essentia, vel essentiam ab
attributis, ut unum in alio non includatur, etiam
implicitè. Ita Vazquez hic disp. 119. cap. 2. Me-
ratius, Fasolus, & alij.

Tertia, quæ est communis in Schola Thomi-
starum, & quam plures ex recentioribus sequun-
tur, docet attributa divina distingui ab essentia,
vel inter se, solum per modum expliciti & im-
pliciti, sicut ens distinguitur à suis proprietatibus,
in quibus transcendentaliter includitur.

§. II.

Vera sententia, duplici conclusione statuitur.

31. **D**ico primò: Inter attributa divina & essen-
tiam, & inter ipsa attributa, datur distin-
ctio rationis ratiocinatæ, & cum fundamento in
re; & non solum rationis ratiocinantis, vel ex
connotatione extrinseca rerum creaturarum.

Hanc conclusionem docet D. Thomas varijs in
locis præsertim in 1. dist. 2. quæst. 1. art. 2. ubi sic
habet: *Quidam dicunt quod ipsa attributa non
differunt, nisi penes connotata in creaturis, quod
non potest esse &c.* Et ibidem art. 2. *Sapientia,
& bonitas, & omnia hujusmodi, sunt omnino
unum re in Deo, sed differunt ratione; & hæc
ratio non est tantum ex parte ipsius ratiocinan-
tis, sed ex proprietate ipsius rei.*

32. Eadem veritas ratione suadet: Illa distingun-
tur ratione ratiocinatâ, quæ distinguntur ratio-
ne, cum fundamento in re: Sed divina attributa
distinguntur inter se, & ab essentia, distinc-
tione rationis cum fundamento in re: Ergo &c.
Major constat ex primo notabili, Minor proba-
tur. Licet res illa quæ Deus est, sit unica & sim-
plicissima, est tamen virtualiter multiplex, &
æquivaler pluribus perfectionibus à parte rei di-
stinctis in rebus creatis; unde quamvis ratione
unitatis & simplicitatis, nullam videatur funda-
re distinctionem, sed potius omni distinctioni
opponi: ratione tamen eminentiæ, & virtualis
multiplicitatis, eam fundat, quatenus talis emi-
nentia non potest adæquatè concipi à nostris
conceptibus; qui speciebus creaturarum utuntur
ad tendendum in Deum; & sic oportet plures
conceptus multiplicare ad attingendas perfectio-
nes divinas, ut egregiè exponit S. Doctor infra
quæst. 13. art. 4. ubi videndus est. Distinctio
ergo rationis, quam concipimus in divinis attri-
butis, duplex habet fundamentum: unum ex
parte nostri, nempe limitationem intellectus
creati, & modum concipiendi res divinas, per
analogiam ad creatas: aliud ex parte Dei, emi-
nentiam scilicet divinæ perfectionis, quæ licet in
se simplicissima, æquivaler tamen pluribus à
parte rei distinctis. Unde S. Thomas loco citato
ex 1. sent. dicit quod *pluralitas istarum ratio-
num, non tantum est ex parte intellectus nostri,
sed etiam ex parte ipsius Dei; in quantum sua
perfectio superat unamquamque conceptionem no-
stri intellectus; & ideo pluralitati istarum ra-
tionum, responder aliquid in re quæ Deus est, non
quidem pluralitas rei, sed plena perfectio.*

33. Præterea hanc conclusionem probant argu-
menta Scoti articulo præcedenti proposita: Ea
enim quæ diversas habent definitiones, & de qui-
bus prædicata contradictoria verificantur, & quæ
ita se habent, ut unum possit esse ratio à priori, &

causa virtualis alterius, debent distingui saltem
virtualiter, & distinctione rationis quæ habeat
fundamentum in eminentia rei, ut constabit ex
dictis solvendo argumenta Scoti.

Adde quod ex opinione illa Nominalium, se-
quitur omnia nomina, quæ Deo attribuantur,
esse synonyma, & idem omnino significare; at-
que hæc tria nomina, *sapientia, bonitas, iusti-
tia*, non magis esse diversa, quàm hæc tria, *Mar-
cus Tullius Cicero*.

Item juxta hanc sententiam, vix potest expli-
cari, quomodo divina essentia possit communi-
cari Filio sine paternitate, vel hypostasis Ver-
bi uniri primario naturæ humanæ, non autem
ejus essentia. Vel quæ ratione intellectus in Deo
sit principium quo generandi, non autem vo-
luntas, & voluntas principium spirandi, non
autem intellectus, pluraque alia quæ in Tracta-
tu de Trinitate latius expendemus. Unde Suarez
libro 7. de Trinitate cap. 1. de hac sententia No-
minalium, hanc profert censuram: *Hæc opinio, si
in re ipsa dissentiat à communi sententia, est
plusquam falsa: si verò tantum in modo loquen-
di, est impertinens, & sine fundamento, & vix
permittit nobis, uti vocibus aptis ad explican-
dum hoc mysterium, scilicet Trinitatis.*

Dico secundò: Attributa divina, inter se, & ab
essentia, ita ratione distinguntur, quod essentia in
suo conceptu implicitè includit attributa, & in-
cluditur in illis, & quodlibet attributum includit
cætera.

34. Probatur primò conclusio ratione fundamen-
tali. Quodlibet attributum, quantumcunque ab
alio distinctum concipiatur, semper tamen debet
concipi ut actus purus, & simpliciter, ac in gene-
re entis infinitus: Ergo debet concipi ut includens
actu, saltem implicitè, omnem perfectionem,
quæ sibi potest adjungi vel convenire. Conse-
quentia patet, quia de ratione actus puri est,
quod non possit concipi, ut perfectibile per ad-
ditionem alterius, & in potentia ad illud, sed de-
bet concipi ut in se omnino perfectus, licet tota
ejus perfectio, in nostro conceptu non explicetur.
Similiter cum infinitum simpliciter, in se
formaliter includat omnem rationem entis, quæ
non involvit limitationem & imperfectionem;
quia infinito nihil potest addi in illo genere in
quo est infinitum: si divina essentia, ejusque
attributa, concipi debeant ut infinita simpliciter,
& in genere entis, debent concipi cum inclusio-
ne saltem implicita, cujusunque perfectionis
simpliciter simplicis.

35. Confirmatur: Illud habet essentia divina, ra-
tione suæ infinitatis, quod habet ens, ratione
suæ transcendentæ: Sed ens, ratione suæ tran-
scendentæ, ita intimè includitur in suis proprie-
tatibus, ut non possit ab eis perfectè abstrahi: Er-
go & divina essentia in suis attributis.

E Confirmatur ampliùs: Ita se habet ratio entis
divini & increati, respectu sapientiæ increatæ, si-
cut ratio entis creati, respectu sapientiæ creatæ:
Sed ratio entis creati, non potest perfectè abstra-
hi à sapientia creatæ: Ergo nec à sapientia increa-
ta, ratio entis divini & increati: nec consequen-
ter alia attributa, quæ in tali ratione entis in-
creati & per essentiam intimè clauduntur & con-
tinentur.

36. Probatur secundò conclusio: Si in attributis
divinis posset dari distinctio rationis, per modum
excludentis & exclusi, & præcisiones objectivæ,
quales admittuntur à Philosophis inter genus &
differentiam,

differentiam, aliosque gradus metaphysicos, possit etiam dari in Deo compositio rationis: Sed illa repugnat divinæ simplicitati, ut infra ostendemus: Ergo in attributis divinis non potest dari distinctio rationis, per modum excludentis & exclusi. Sequela Majoris probatur: Sicut compositio realis est unio extremorum, quæ realiter distinguuntur, ita compositio rationis, est unio plurimum rationum, seu conceptuum, quæ se invicem per rationem excludunt: Ergo si divina essentia, ejusque attributa, fundent plures conceptus objectivos se mutuò excludentes, præbentur etiam sufficiens fundamentum ad compositionem rationis.

Confirmatur: Conceptus objectivi qui se mutuò excludunt, inter se comparantur, per modum actûs & potentia, perfectivi & perfectibilis; ut constat in genere & differentia, aliisque gradibus metaphysicis: Sed in Deo non possunt dari duo conceptus objectivi, qui ad invicem comparantur per modum actûs & potentia, perfectivi & perfectibilis; repugnat enim actui puro & infinito, ex se fundare aliquam potentialitatem in nostris conceptibus, sed tantum offerre summam eminentiam, quæ actibus nostris imperfectis adæquari non possit: Ergo illi repugnat fundare conceptus objectivos se mutuò excludentes.

§. III.

Duo corollaria notatu digna.

37. **E**X dictis inferes primò, quòd si divina attributa considerentur secundum rationem implicitam entis increati & infiniti, quam transcendentaliter includunt, omnia sunt æqualia; cum illa ratio entis increati sit unica, simplicissima, & indivisibilis, & in omnibus attributis eodem modo includatur. Si verò concipiantur secundum rationem explicitam, & per analogiam ad similes perfectiones, quæ reperiuntur in creaturis, sub hac ratione sunt inæqualia secundum quid, quatenus unum majorem exprimit perfectionem, quam alterum: v. g. intellectus majorem exprimit perfectionem, quam voluntas; & sapientia, quam scientia, vel ars; & ea quæ spectant ad lineam intellectualem, omnium perfectissimam, quam ea quæ pertinent ad voluntatem, & quæ se habent tanquam affectiones ad lineam intellectualem consequentes.

38. Inferes secundò: Attributa divina prædicari non solum identicè, sed etiam formaliter de essentia, & essentiam de attributis, & unum attributum de alio, tam in concreto, quam in abstracto. Prædicatio enim est vera & formalis, quando prædicatum essentialiter includitur in subiecto: Ergo si essentia divina essentialiter includitur in attributis, & attributa in essentia, & unum attributum in alio, poterunt formaliter de se invicem prædicari, tam in concreto, quam in abstracto.

Confirmatur: Cum Deus habeat ratione suæ infinitatis, quod habet ens ratione suæ transcendentia, eodem modo philosophandum est de attributis divinis, sicut de proprietatibus entis: Sed proprietates entis de se mutuò prædicantur formaliter, tam in abstracto, quam in concreto: illæ enim propositiones sunt veræ: *Ens est verum, verum est bonum*. Et istæ, *Ens est veritas, veritas est bonitas*: Ergo similiter istæ erunt veræ, & formales: *Deus est sapiens, vel sapientia; Deitas est iustitia: iustitia est misericordia*. De Tom. I.

A quo videri potest D. Bernardus serm. 80. in Cantica, & libro 3. de consideratione.

Dices: Si unum attributum possit de alio formaliter prædicari, poterit etiam dici, quòd unum attributum est aliud, v. g. quòd attributum iustitiæ, est attributum misericordiæ. Poterit etiam propria operatio unius, attribui alteri; & affirmari quòd voluntas intelligat, quòd intellectus amet, quòd misericordia puniat, quòd iustitia parcat &c. Sed hæc omnia sunt falsa & absurda: Ergo &c.

Respondeo negando sequelam Majoris: quando enim dico, *attributum misericordiæ*, tunc exprimo misericordiam formalissimè & reduplicativè, secundum rationem explicitam, & quatenus virtualiter à iustitia distinguitur: sub qua ratione, non est idem formalissimè cum iustitia; nec potest de illa prædicari, vel ejus operatio ei tribui: quod ut fiat evidentiùs, & plura sophismata quæ in hac materia fieri solent, faciliùs dissolvantur.

Adverte primò: Attributum quodlibet, posse concipi duobus modis in Deo. Primò prout appellat, & reduplicat proprium & explicitum conceptum, quem formaliter per modum veluti differentia dicit, & exprimit: quod est considerare ipsum, secundum quod actu exercet distinctionem virtuales ab altero attributo, eique veluti opponitur. Secundò potest considerari, non solum præcisè secundum quod reduplicat proprium conceptum, quem per modum differentia exprimit; sed absolutè secundum ea omnia quæ implicite etiam continet.

Adverte secundò: Distinctionem vel relationem rationis, duobus modis importari posse in aliquo prædicato: scilicet per modum puræ conditionis, vel per modum consignificati: v. g. in hac propositione, *homo est animal*, distinctio, vel relatio rationis inter gradum genericum & specificum, involvitur solum implicite, & per modum conditionis ad prædicationem requisita: quando verò dicitur, *animal est genus*, secunda intentio genericitatis, & distinctio rationis à gradu specifico, importatur explicitè, & per modum consignificati. His positis, dico quod licet unum attributum possit formaliter prædicari de alio, secundum rationem implicitam entis increati quam importat; non tamen secundum rationem explicitam, quam formaliter, & per modum differentia exprimit: quia in tali ratione explicita importatur formaliter, & per modum consignificati, distinctio virtualis unius attributi ab alio. Unde licet hæc propositiones: *misericordia in Deo est iustitia: bonitas est sapientia*, sint veræ, & formales; istæ tamen, *attributum misericordiæ est attributum iustitiæ: vel intellectus amat: voluntas intelligit*, sunt falsæ; quia in his formaliter exprimitur, & exercetur distinctio virtualis unius attributi ab alio, ac importatur in illis, non solum per modum conditionis ad prædicationem requisita, sed etiam per modum prædicati, vel consignificati: sicut in istis, *animal est genus: homo est species*.

§. IV.

Solvuntur objectiones.

Objicies primò cum Nominalibus contra primam conclusionem. Attributa non magis distinguuntur ab essentia, quam relationes: Sed relationes ab essentia, ne ratione quidem distine-

L

39.

40.

41.

42.